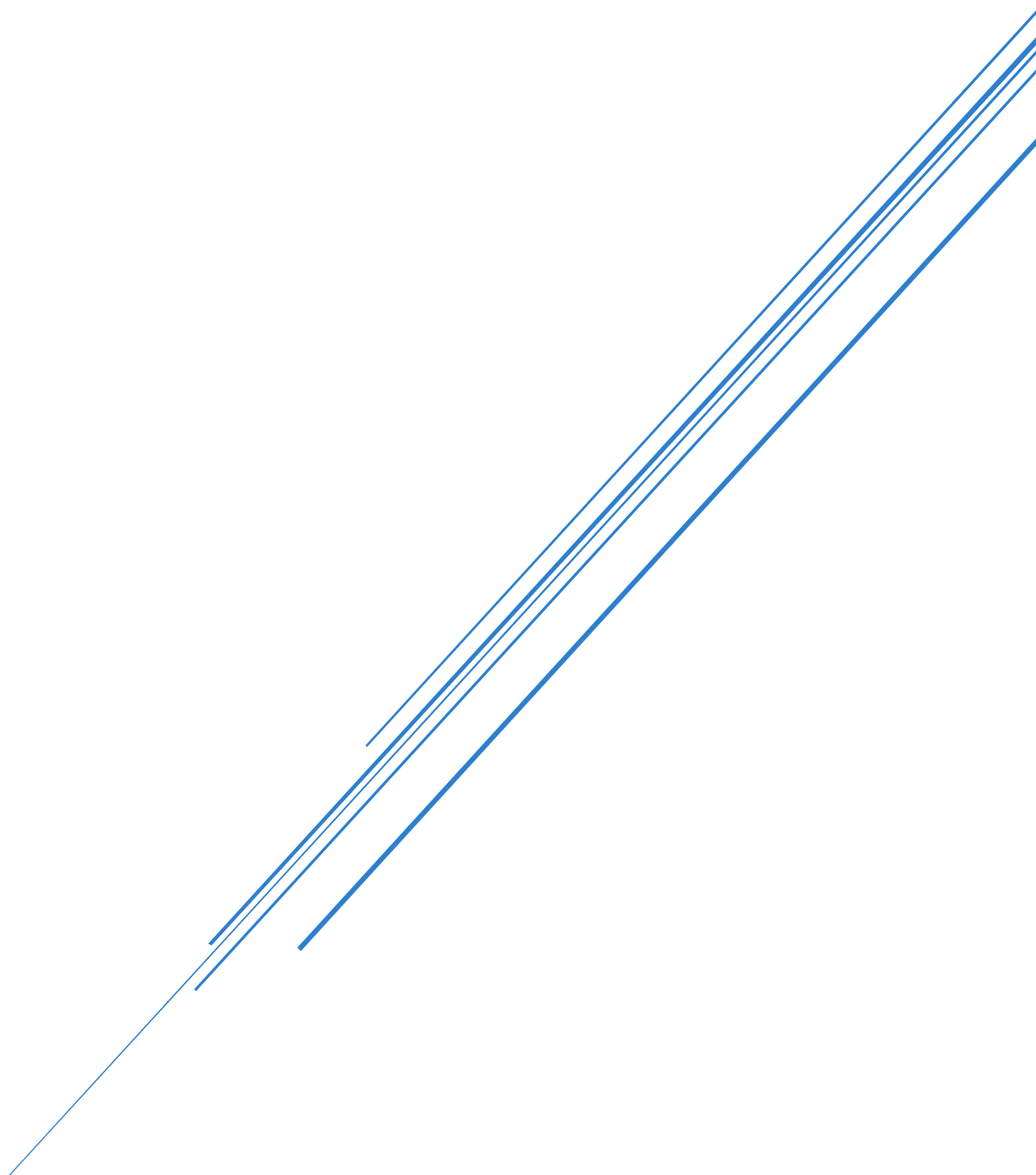

PLANUTKAST

Temaplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet
2026-2038

Ålesund kommune

Innhold

1 Temaplan	2
1.1 Temaplanens funksjon	2
1.2 Planbeskrivelse	3
1.3 Planprosessen	4
1.4 Begrepsavklaring	5
2 Resultatvurdering – status for mål, tiltak og anleggsprioriteringer i planer 2017 – 2025	7
3 Utviklingstrekk	8
3.1 Generelle utviklingstrekk	8
3.2 Utviklingstrekk i Ålesund kommune	9
3.3 Tematiske utviklingstrekk	10
3.3.1 Idrett	10
3.3.2 Fysisk aktivitet	10
3.3.3 Friluftsliv	11
4 Mål, strategier og virkemiddel	12
4.1 Mål	12
4.1.1 Muligheter	12
4.1.2 Kommuneplanens samfunnsdel 2026 - 2036 – strategier	13
4.1.3 Delmål i temaplan	13
4.1.4 Kommuneplanens arealdel - arealstrategi	14
4.1.5 Organisatoriske virkemidler og drift	15
4.1.6 Økonomiske virkemiddel	16
4.1.7 KOSTRA-tall 2025	18
5 Status og ønsker om tiltak	20
5.1 Medvirkning	20
5.2 Metode og analyse	20
5.3 Resultater	21
5.3.1 Idrett	21
5.3.2 Friluftsliv	23
5.3.3 Fysisk aktivitet (egenorganisert aktivitet)	24

1 Temaplan

Temaene idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet engasjerer, og verdien av å utøve organisert idrett, eller en aktivitet i egen regi, er udiskutabelt viktig i alle livsfaser. Denne planen skal evaluere forrige planperiode, reflektere over hovedmål og strategier fastsatt i kommunens samfunnsdel, og med tilhørende handlingsprogram inneholde en tiltaksliste for strategisk utvikling av kommunens helhetlige tilbud innen temaet.

1.1 Temaplanens funksjon

Temaplanen spiller en viktig rolle for administrasjonen, men også for kommunedelsutvalg og råd, innbyggerne generelt, og frivillige lag og organisasjoner. Den beskrivende og informative delen fulgt av handlingsprogrammet gir et godt grunnlag for argumentasjon i politiske saker, samt for å prioritere satsinger internt i kommunen. Planen er navngitt med hensikt om å ha likevekt mellom idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet, og vil ha et bredt overordnet perspektiv.

- Temaplanen skal fungere som et politisk styringsverktøy, og vil legge føringer for kommunens satsing innen temaet.
- Temaplanen er verken juridisk eller økonomisk bindende. Arealvurderinger i planen må tas inn i kommuneplanens arealdel, eller i reguleringsplaner, for å være rettslig bindende. Ved prosjekter der kommunen ønsker å bidra økonomisk, skal det politisk behandles med mål om å bevilge nødvendige midler til formålet.

En av hensiktene med en politisk vedtatt temaplan er å ha et langsiktig og forutsigbart perspektiv når det gjelder utvikling av anlegg innen idrett, friluftsliv og nærmiljø, slik veilederen til kultur- og likestillingsdepartementet (2014) beskriver planarbeidet innen idrett og fysisk aktivitet. Den skal gi god oversikt over hvilke problemstillinger og utfordringer en står overfor, og ta opp viktige målsettinger til politisk debatt. Planen skal prioritere tiltak i handlingsprogrammet med ulike tiltakshavere; både organisasjonsbaserte, kommunale, interkommunale og fylkeskommunale. Den skal gi informasjon om omfanget av de investeringer og driftskostnadene disse bringer med seg. Samtidig skal planen legge føringer for kommunens egne investeringer, både med hensyn til prioritet/innslagstidspunkt og omfang.

1.2 Planbeskrivelse

Gjeldende planer som inngår i arbeidet til en samlet plan for nye Ålesund kommune:

- *Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2017-2021, Ålesund kommune*
- *Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2016-2020, Ørskog kommune*
- *Kommunedelplan, kulturplan 2019, Sandøy kommune*
- *Kommunedelplan for fysisk aktivitet 2013-2025, Skodje kommune*
- *Temaplan for Friluftslivets ferdselsårer, Ålesund kommune*

Strukturen er delt i tre. Den første delen tar for seg utgående planer sine mål med vurderinger og beskrivelser, andre del inneholder faktagrunnlag, der vi tar for oss blant annet utviklingstrekk i samfunnet innen temaene idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Videre belyser faktagrunnlaget generelle faktorer i kommunen, som demografi, levekår og økonomi. Tredje del omhandler handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet er tiltaksdelen, og er delt inn i en kortsiktig del og en langsiktig del. Anlegg som det søkes om spillemidler til, må være innlemmet i handlingsprogrammet tilhørende temaplanen.

Ved hjelp av det nye plan- og styringssystemet Framsikt er det etablert et planhierarki bestående av følgende plantyper:

1. Kommuneplanens samfunnsdel
2. Overordnede strategier
3. Tema- og fagplaner
4. Andre styringsdokumenter

Denne temaplanen ligger på nivå 3 under Tema- fagplaner.

1.3 Planprosessen

Virksomhet kultur og fritid har organisert arbeidet.

Arbeidsgruppe:

- Jørgen Robert Hellqvist, avdelingsleder vh. Kultur og fritid
- Jens Arne Gjørsvik, rådgiver vh. Kultur og fritid
 - Forfattet kapitlene: 2, 4, og handlingsprogrammet
- Ida Haug Theodorsen, rådgiver vh. Kultur og fritid
 - Forfattet kapitlene: 1, 3 og 5

Styringsgruppe:

- Ingunn Osdal Stette, kommunalsjef Samfunn
- Gro Dalen, virksomhetsleder vh. Kultur og fritid
- Ida Haug Theodorsen, rådgiver vh. Kultur og fritid
- Jens Arne Gjørsvik, rådgiver vh. Kultur og fritid

Eksterne ressurser:

- Ålesund idrettsråd
- Sunnmøre friluftsråd
- Møre og Romsdal idrettskrets
- Møre og Romsdal fylkeskommune

Planprosessen har fulgt stegene definert i plan- og bygningsloven, herunder krav til medvirkning. Særlig har prosessen hatt oppmerksomhet på å sikre medvirkning fra grupper som antas å bli særlig berørt, ved å involvere grunnskolen, frivillige lag og organisasjoner. I tillegg har det blitt arrangert et arbeidsseminar med Hovedutvalg for kultur og oppvekst, spørreundersøkelse i råd og kommunedelsutvalg, og en workshop for andre virksomheter i kommunen.

Planprogrammet ble fastsatt i Hovedutvalg for kultur og oppvekst (HKO) 17. september 2025. Planutkastet legges ut til offentlig ettersyn med høringsfrist 9. juni 2026.

Resten kommer etter videre arbeid med planen

1.4 Begrepsavklaring

Idrett	Med idrett forstås aktivitet i form av trening, eller konkurranse i den organiserte idretten
Fysisk aktivitet	Med fysisk aktivitet forstås egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek
Friluftsliv	Opphold og fysisk aktivitet i friluft, i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelser. Friluftsliv er ikke motorisert aktivitet. Friluftsliv inngår i begrepet fysisk aktivitet.
Friluftsområder	Store, oftest uregulerte områder som omfattes av allemannsretten. Kun tilrettelegging for bruk til f.eks. turliv, jakt, fiske, fysisk aktivitet og trening. Ofte avsatt til landbruks-, natur og friluftsområder (LNF-område) i kommuneplanens arealdel.
Friområder	Avgrensede områder med spesiell tilrettelegging og opparbeiding for allmennhetens uhindrede rekreasjon og opphold. Områdene kan være parkanlegg, turveier, lysløyper, lekeplasser, nærmiljøanlegg, badeplasser og inngrepsfrie naturområder i nærmiljøet. Friområder kan både være i privat og offentlig eie.
Markagrensa	I kommuneplan for Ålesund (2016-2028), arealdel, følger bestemmelser og retningslinjer, både for vern av friluftssinteresser, men også byggegrense. <i>§ 23.1 Innenfor bestemmelsesområde marka skal det tas særskilt hensyn til natur og friluftssinteresser. Tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med arealformålet kan tillates dersom viktige økologiske funksjoner blir opprettholdt. Andre tiltak tillates ikke.</i>
Egenorganisert aktivitet	Egenstyrt aktivitet der man selv tar ansvar for å planlegge, koordinere og gjennomføre, uten å være avhengig av instruktør, eller trener.
Lavterskelanlegg til egenorganisert aktivitet	Lavterskeltilbud innen både fysiske anlegg, infrastruktur og tilrettelegging
Universell utforming	Utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.

Nærmiljøanlegg	<p>Utendørsanlegg eller områder som er fritt allment tilgjengelige og tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet. De er hovedsakelig lokalisert i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder, primært for barn og unge, men også for lokalbefolkningen ellers.</p> <p><i>Eksempler: Sykkelbane, trimparker, gapahuker og turstier, ballbinger m.m.</i></p>
Ordinære anlegg	<p>I hovedsak nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for den organiserte idretten. Tekniske krav tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.</p>

2 Resultatvurdering – status for mål, tiltak og anleggsprioriteringer i planer 2017 – 2025

Veileder «Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet» fra Kulturdepartementet sier at tiltaksbeskrivelser og strategier innenfor feltet idrett og fysisk aktivitet skal etterprøves i en evalueringsprosess.

Hovedutvalget for kultur og oppvekst har gitt føring om at resultatvurderingen skal følge som vedlegg/bakgrunn.

Vedlegget beskriver og vurderer resultater i forrige planperiode for de tidligere kommunene Sandøy, Skodje, Ørskog og Ålesund.

Vedlegg 2,1 viser oppsummering av målformuleringer og tiltak i perioden.

Vedlegg 2.2 og 2.3 viser status for hva som er gjennomført/ikke gjennomført i handlingsprogram. Her vurderes alle utbyggingstiltak i de fire kommunenes prioriterte, kortsiktige handlingsprogram.

Status gul/rød farge er delvis utført/ikke utført og er kommentert, og vurdert videreføring av. Videreførte tiltak vises i handlingsprogram 2026, temaplanens tiltaksdel.

Tiltakene i 2.2 og 2.3 med grønn farge er utført. Enkelte av disse er også videreført i temaplanens tiltaksdel, fordi de må stå i handlingsprogrammet inntil tilsagn om spillemidler foreligger.

Felles for de 4 kommunene er at tidligere/gjeldende planer har fungert godt som politisk og administrativt styringsredskap.

3 Utviklingstrekk

I kapittelet blir utviklingstrekk sett opp mot ulike faktorer innen idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Her vil blant annet deltakelse i idrett og fritidstilbud, tilgang til anlegg for fysisk aktivitet, og tilgang til turområder og friluftsområder vise til framtidige behov i planperioden.

3.1 Generelle utviklingstrekk

En stor del av befolkningen i dag, uavhengig av alder, er i ro store deler av dagen og bruker ikke tilstrekkelig med tid på å være fysisk aktiv. Å redusere stillesitting gjennom regelmessige korte, aktive perioder er derfor viktig, men å fremme fysisk aktivitet er enda viktigere, særlig blant de som er inaktive. Fysisk inaktivitet, det vil si å ikke være like aktiv som anbefalt, er en risikofaktor for dårlig helse. Dersom forskjellene i befolkningen kan jevnes ut når det gjelder fysisk aktivitet, kan det trolig bidra til å jevne ut sosiale forskjeller i livsstilssykdommer.

Norges idrettshøgskole har i samarbeid med Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet etablert et system for å kartlegge det fysiske aktivitetsnivået i befolkningen. Det er også de som gjennomfører undersøkelsene [Kan og UngKan](#).

Voksne bruker i snitt 9,2 timer per dag på stillesitting. Det tilsvarer omtrent 60 % av våken tid. Til tross for dette, viser tall fra Kan-undersøkelsene, at aktivitetsnivået i befolkningen har økt fra Kan1 i 2008-09, til Kan3 i 2020-22. Det sammensatte bildet er komplekst og flere faktorer må ses opp mot hverandre. Så selv om aktivitetsnivået har økt i den generelle befolkningen siden 2008, er det bare 30 % av de som når opp til anbefalingene for fysisk aktivitet. En merkbar endring er at kvinner i Kan3 har nå målt mer stillesittende tid enn de forrige gruppene, særlig gjelder dette kvinner i aldersgruppene 50-64 år, og 65+ år.

Et annet funn fra Kan 3 er at andelen overvektige er høyere blant menn enn kvinner generelt. Blant menn og kvinner er særlig aldersgruppen 50-64 år den med høyest andel, der 70 % er menn, og 61 % er kvinner.

Utvalget i Kan3-undersøkelsen er i bedre fysisk form enn Kan1 og Kan2, samt at flere når opp til anbefalingene for fysisk aktivitet. Det er flere faktorer som kan utfordre en påstand om at nordmenn generelt er i bedre form enn tidligere undersøkelser. En påstand som kan forklare dette utfallet, er at utvalget i Kan3 hadde i gjennomsnitt høyere sosioøkonomisk status enn gjennomsnittet i befolkningen, og det er veletablert at høyere sosioøkonomisk status (også høyt utdanningsnivå) har en innvirkning på aktivitetsnivå. Videre blir det også nevnt at andelen med innvandrerbakgrunn var noe lavere enn tidligere undersøkelser, som fører til en viss skjevhet i utvalget, til tross for økt innsats på rekruttering.

Samfunnet bør legge til rette for mer fysisk aktivitet og mindre stillesitting. Det finnes i dag mye kunnskap om helseeffektene av fysisk aktivitet for alle aldersgrupper og kjønn. Det er imidlertid mindre kunnskap om hvordan en bør gå fram for å øke aktivitetslysta og aktivitetsnivået, spesielt hos de som er lite aktive.

Ifølge levekårsundersøkelsen innen "Friluftsliv- og treningsaktiviteter. Personer 16 år og over" er det høy deltakelse innen friluftsliv over hele landet, der 96,5 % av personene svarer at de har deltatt i en friluftaktivitet, der nesten halvparten i tillegg rapporterer at de har vært på bær- eller sopptur. Videre er det tallfestet en høyere prosent (68,6 %) som rapporterer at deres motivasjon for friluftsliv er for naturopplevelser, enn for de som rapporterer at det for deres egen helse (56,9 %).

3.2 Utviklingstrekk i Ålesund kommune

Ifølge levekårsundersøkelsen publisert av NRK i 2025, har Ålesund kommune et stort sprang mellom gode levekår og levekårsutfordringer, i det de definerer som nabolag. Et lavt tall tilsvarer gode levekår i nabolaget. Noen nabolag er mindre, og uten målbare tall, derfor "ukjent".

Dette er informasjon som sammenfaller med tidligere kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet, der det ble skrevet "*På bakgrunn av innsamlede data – levekårsindikatorer, kommer det frem at Skarbovik, Aspøy, Sentrum og Klipra i større og mindre grad har en opphoping av negative levekårsindikatorer.*"

Plassering	Område
54	Blindheim
68	Nørvasund
94	Emblem
110	Nørvøy Indre
113	Ellingsøy
147	Åse - Lerstad
312	Skodje
400	Spjelkavik
511	Hessøy
514	Ørskog

799	Nørvøy Ytre
1081	Aspøy
Ukjent	Sandøy

Kommunedelplan for fysisk aktivitet i Skodje (2013-2025), beskrev en positiv trend når det kommer til økning i antall innbyggere, særlig barnefamilier, og vekst i boligutvikling. Videre ble det pekt på endringer i livsstil, som økt inaktivitet og overvekt, slik andre indikatorer også viser på generell basis. Det ble argumentert for at befolknings sammensetning og økning i sosiale forskjeller kunne blant annet forklares med utdanningsnivå, økonomiske utfordringer, og tett utbygging av leiligheter, rekkehus og tomannsboliger i stedet for flere eneboliger. På grunn av dette ville planen understreke behovet for tiltak rettet mot barn og unge sin trivsel i daværende Skodje kommune.

Mangler fra Ørskog og Sandøy - har etterlyst tidligere planer

3.3 Tematiske utviklingstrekk

3.3.1 Idrett

Mangler fra: Idrettsindeks og Ålesund idrettsråd

Trenger data om: Voksne, og deltakelse i idrett

I ungdomsundersøkelsen fra 2023 rapporterer barneskoleelever i Ålesund kommune at 80 % er med i en eller annen organisert fritidsaktivitet, hvorav 73 % deltar i sport eller idrett. Ungdomsskoleelever rapporterer også et generelt høyt nivå av deltakelse, og av de antall aktive innen idrettslag trener nesten halvparten opp mot 5 ganger i uken. Det kommer også fram i undersøkelsen hvordan frafall i idretten begynner på ungdomsskolenivå, særlig synlig fra 10.trinn.

3.3.2 Fysisk aktivitet

I fylkesstatistikken fra 2025 viser tallene at det har vært en nedgang på 5,8 % i hvor mange som har trent de siste 12 månedene, og tallet på antall som svarer at de aldri trener har økt mellom 2021 og 2024. Videre er det en nedgang på 2,2 % blant de som svarer at de trener flere ganger i uken. For nesten en tredjedel er det for lite tid som er årsaken til at de trener mindre eller ingenting, imens 16,7 % svarer at det er for dyrt.

Fra ungdataundersøkelsen ser vi at treningssenter og egenorganisert fysisk aktivitet, dominerer mer i ungdomsskoleårene enn de gjør i barneskolealder. Dette henger sammen med mindre foreldrestyrt fritid, og utvikling av egen identitet og interesser. Selv om det kan late til at barn og ungdom er mindre aktiv enn før, er det data som viser at aktivitetsnivået er likt som for 20 år siden hos barn og unge i Ålesund. Det som derimot kan synes å endre seg er kvaliteten på den fysiske formen ifølge ungKan-undersøkelsen som gjøres av NIH, i samarbeid med Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet. Her viser det til høyere tidsbruk i snitt på 3000 meteren i forsvaret, og generelt mye lavere aktivitetsnivå. Særlig gutter i 9års alder og jenter i 15års alder er utpekt som svært lite aktive.

Når det kommer til fysisk aktivitet, er mengden hverdagsaktivitet en faktor som kan forklare hvorfor en kan se merkbare endringer blant barn og unge, i tillegg til mer skjermbruk/stillesitting.

Lavere hverdagsaktivitet i form av mindre gang-/sykkeltransport for å komme seg til skole, venner, fritidsaktiviteter m.m., kan det være et resultat av flere, og komplekse temaer innen både familieliv, kollektivtilbud, avstander og prioriteringer.

3.3.3 Friluftsliv

Turgåing er den vanligste aktiviteten både blant kvinner og menn i alle aldre, og hele 90% av kvinnene og 78% av menn rapporterer dette i Kan3-undersøkelsen. I tillegg er turgåing en aktivitetsform som flest nordmenn vil gjøre mer av, ifølge en undersøkelse gjort av Norsk Friluftsliv i 2024. I tillegg oppgir 22 % at de vil bedrive høstingsaktiviteter, som er en stor økning fra forrige undersøkelse fra 2020. Dette viser igjen i fylkesstatistikken, der mengden av høstingsaktiviteter har økt markant mellom 2021, og 2024.

Dette viser at friluftslivinteressen er til stede, og gjennom blant annet Stikk UT! kan det bekreftes at det er stor pågang på turstiene i kommunen. I arbeidet med temaplan for friluftslivets ferdselsårer var det et enormt engasjement blant innbyggerne, og den viser til større behov for, eller ønske om, tilrettelegging for utøvelse av friluftsliv, herunder blant annet skilting og merking, samt behov for parkeringsplasser, belysning, friluftsmøteplasser og hvileplasser.

Fra ungdataundersøkelsen (2023) er kategorien “å trene på egenhånd” gitt med eksempler som å svømme, gå tur eller sykler/løper på ungdomsskolenivå. Her var det om lag halvparten (45 %), som rapporterte at de sjelden, eller aldri, bedriver denne typen aktivitet, og 23 % som svarte at de bedriver denne formen for aktivitet 1-2 ganger i uken.

4 Mål, strategier og virkemiddel

Visjon: Det skal være enkelt å være aktiv i Ålesund kommune!

4.1 Mål

Gjeldende kommuneplan legger føringer for all annen planlegging. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlings- og økonomiplan (med årsbudsjett), samt arealdel.

Samfunnsdelen inneholder overordnede mål og strategier for bærekraftig utvikling, knyttet til kommunens satsing på idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet.

For å nå ønsket utvikling for kommunen som organisasjon og kommunesamfunnet gis retning i samfunns- og arealdelen. Verktøy for gjennomføring er reguleringsplaner, oppdragsbrev med årsbudsjett, økonomiplan, temaplaner, handlingsplaner/program/strategier, krav til lekeareal for bolig, bestemmelser, forskrifter og retningslinjer.

Utkast til ny samfunnsdel 2026 – 2036 har høringsfrist 10.04.2026. Vi innpasser her innholdet i temaplanen for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet.

4.1.1 Muligheter

- Naturattraksjoner og naturmangfold
- Innbyggerressurser og en sterk frivillig sektor
- Satsing på idrett- og friluftsturisme gjennom reiseliv og opplevelsesbaserte næringer
- Videreutvikle inkluderende og attraktive bo- og oppvekstmiljø
- Videreutvikle mangfoldet av kultur-, aktivitets- og rekreasjonstilbud
- Innenforskap
- Idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet som beredskap
- Konkurransedyktig kvalitet på kommunale tjenester innen idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet
- JA- kommune ved samhandling, forventningsavklaring, prioritering og forutsigbarhet
- Digitale tjenester, utvikling og endringsvilje

4.1.2 Kommuneplanens samfunnsdel 2026 - 2036 – strategier

For å nå samfunnsdelen sine strategier og mål, skal disse konkretiseres i kommunens temaplaner. Utvalgte strategier tolkes gjeldende for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet:

- Utvikling av et aldersvennlig samfunn
- Attraktiv by- og tettstedsutvikling
- Aktiviserings- og aktivitetstilbud til innbyggere i alle aldersgrupper
- Tilby kostnadseffektive tjenester med god kvalitet, nærhet og valgfrihet
- Utvikle eksisterende og nye areal med henblikk på sambruk, samlokalisering og god arealutnyttelse
- Publikumsvennlige funksjoner legges til kommunesenter og lokalsenter for å oppnå god arealbruk
- Legge til rette for at innbyggere i alle aldre kan ta del i fellesskapet
- Forebygging og nulltoleranse for mobbing
- Ålesund kommune tilbyr sammen med frivilligheten et mangfold av muligheter til alle innbyggere, med lavterskeltilbud, møteplasser, frivillighet, idrett, fritid og natur
- Videreutvikle kommunen som universitetsby

4.1.3 Delmål i temaplan

Tiltak i temaplanen som bidrar til å nå mål/strategier i samfunnsdelen:

- Sette av tilstrekkelig med areal for å utvikle eksisterende og nye areal til idrett- og friluftsliv
- Minimere nedbygging av natur- og strandsone
- Videreutvikle kommune 3.0, gjennom samhandling, innbyggerdeltakelse og digitalisering
- Sette inn tiltak for å utjevne KOSTRA-tall for tjenesteområde idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet, når Ålesund kommune avviker gjennomsnittet for sammenlignbar KOSTRA-gruppe
- Aktiv kommune eller lignende dataverktøy tas i bruk i hele organisasjonen
- Temaplan revideres/videreføres/lages på ny iht. gjeldende kommunal planstrategi

- Handlingsprogrammet rulleres årlig
- Store særanlegg for idrett plasseres sentralt, nært undervisningsinstitusjoner og kollektivtransport. Formål og areal sikres i arealplan
- Prioritere økonomi til anlegg for egenorganisert lavterskelaktivitet
- Kommunen skal komme frivilligheten i møte, uten å gå på bekostning av egen fagintegritet
- Idretten skal selv utvikle planer og gjennomføre tiltak som gir rom for alle
- Utvikle eksisterende og nye møteplasser for fysisk aktivitet på tvers av generasjoner
- Det jobbes for å etablere hundepark i alle kommunedeler
- Det jobbes for et utvidet samarbeid med bedriftsidretten og studentidretten
- Det jobbes med særskilte tiltak i områder med negative levekårsindikatorer
- Videreføre arbeidet med sikring av friområder
- Videreføre arbeidet med temaplan for friluftslivets ferdselsårer

Videre bidrar prioriterte anleggstiltak i handlingsprogrammet med å nå målene i samfunnsdelen.

4.1.4 Kommuneplanens arealdel - arealstrategi

Historisk og forventet utvikling stiller krav til hvordan kommunens arealer utnyttes og planlegges, hvor politikernes styringssignal for framtidig arealdisponering vektet.

Arealplanlegging av aktivitet er derfor et viktig virkemiddel hvor det prioriteres strategisk plassering av nok areal til formålene idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Enten det er gang- og sykkelveier til hverdagsaktivitet, vern av friområder, plassering av større idrettsanlegg eller tilpasse grønne lunger og lekeplasser i vekstområder.

Økt befolkning og fortetning kan gi utfordringer for dagens anleggsstruktur til idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. En balansert vektlegging av ulike interesser blir viktig i ny arealplan for å skape attraktive bo- og oppvekstmiljø med nødvendige aktivitetsanlegg.

Arealplanen har rettsvirkning og er bindende for senere regulerings- og byggesaksbehandling.

4.1.5 Organisatoriske virkemidler og drift

Kommunens virksomheter er enheter med eget budsjettansvar. Kommunalområdene får et årlig oppdragsbrev fra kommunedirektøren, hvor kommunalsjef/virksomhetsleder er ansvarlige for å sikre måloppgave jf. satsingsområder i oppdragsbrevet, basert på kommunale planer, som samfunnsplan, økonomi- og temaplaner. Ressurser for utføring er økonomi og fagkompetansen i arbeidskrafta hos virksomheten. Det betyr at politikerne er de viktigste premissgiverne for idretts- og fritidstilbudet for barn og unge i kommunen.

Vilje til samhandling og samarbeid på tvers av virksomheter er viktig, da skole, barnehage, kart og oppmåling, plan og bygning, stab, helse og velferd, innbyggertorg og miljø og samferdsel er eksempler på enheter som alle på ulik vis påvirker tjenestetilbudet innen idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet.

Ålesund kommunale eiendom KF (ÅKE) er et kommunalt foretak som ivaretar eierrolla ved å forvalte den kommunale bygningsmassen, inkludert idrettshaller som Moa svømmehall, Ørskog idrettshall, Osane idrettshall og Sparebanken Møre Arena m.a. Hallene har flere ulike driftsformer. Ålesund kommune betaler årlige beløp til ÅKE for å bruke hallene, hvor ÅKE igjen bruker midlene til drift og rehabilitering. Drift av Sparebanken Møre er satt bort til tredjepart, Ålesund Storhall AS. Videre har ÅKE ansvar for opparbeiding og drift av utearealene ved skoler og barnehager. Her samarbeider ÅKE tett med den enkelte skole og foreldrenes arbeidsutvalg (FAU) for opparbeiding/rehabilitering av nærmiljøanlegg.

Virksomhet miljø og samferdsel (MILSAM) ivaretar eierrolla og forvalter kommunale friområder. Badeplasser, lekeplasser, parker og andre areal til rekreasjon driftes. Tilstrekkelige driftsmidler for å tilby tilfredsstillende standard er en utfordring. Her samarbeider MILSAM tett med frivillige lag- og organisasjoner og Sunnmøre friluftsråd, som alle gjør uvurderlig nyetablering/rehabilitering og drift av ulike typer friluftslivs- og nærmiljøanlegg i kommunen. Videre ivaretar MILSAM eierforhold/drift av banene Aksla stadion, Harøy stadion og Ørskog stadion. På Harøya og Sjøholt skjer det i samhandling med idrettslagene ved bruks- og driftsavtaler. På Aksla stadion tildeler virksomhet kultur og fritid tid til trening- og idrettsarrangement.

Virksomhet kultur og fritid har daglig driftsansvar for Moa svømmehall. De skolene som har opplæringsbasseng, dekker driftskostnader selv. Kommunen har en eierandel på 51 % i bassenget Håp i Havet eiendom AS på Finnøy, som driftes av aksjeselskapet. Medeier er Classic Norway/Finnøy Havstuer.

Virksomhet kultur og fritid har daglig driftsansvar for kommunale idrettshaller ved avdelingsleder, driftsleder og ambulerende vaktmestre. Virksomheten følger opp bookinger og tildeler tid til trening og arrangement, etter tildelingskriterier vedtatt av

Ålesund idrettsråd. Brukerstyrt tilsyn ivaretar daglig oppfølging under trening og arrangement. Samarbeid med brukerne ivaretas gjennom brukerråd for den enkelte hall.

Ålesund kommune leier halltid i Borgundhallen og deler av Spjelkavik Arena, som eies og driftes av fylkeskommunen. Disse hallene er en del av booking/tildelingsporteføljen til virksomhet kultur og fritid. Team oppvekst har ansvar for utleie av tid i gymsaler og skolebasseng ved rektor.

4.1.6 Økonomiske virkemiddel

Kommunestyret vedtar årlige betalingsregulativ i budsjett. Gjeldende betalingsregulativ for 2026 gir gratis bruk av kommunale anlegg til idrett, trening og arrangement for barn, unge og voksne hjemmehørende i Ålesund kommune. Gratisprinsippet har stor betydning for de det gjelder, mens idrettslag med periodebasert inntektsbringende kursvirksomhet betaler.

Lagseide idrettsanlegg kan få vederlagsfri feste av kommunal grunn inntil 35 år, etter politisk vedtak. Disse idrettslagene har store utgifter til etablering og drift av egne anlegg. Ved budsjetterte midler gis det årlig driftstilskudd til drift av kunstgressbaner gjennom en vedtatt fordelingsnøkkel.

Ved budsjetterte midler til tråkkemaskin, gis det årlig driftstøtte gjennom en vedtatt fordelingsnøkkel. Delfinansiering av investeringskostnad til ny maskin behandles enkeltvis gjennom søknad på kulturtilskudd.

Videre gis driftstøtte til delfinansiering av ansattressurs hos idrettsrådet og driftsstøtte til Sunnmøre friluftsråd.

Kampsportklubbene med partsavtale med fylkeskommunen i offentlige Spjelkavik Arena fikk i 2025 og 2026 et mindre driftstilskudd av Ålesund kommune. Andre kampsportklubber som leier aktivitetsareal på det private markedet, har ikke lignende støtte.

Kulturtilskudd er budsjetterte midler hvor søknader både behandles og tildeles administrativt. Slik sikres «armlengdes avstand» prinsippet. Det kan søkes om tilskudd til rekruttering og aktivitet, lokale kulturbygg og kulturarenaer og stipend.

Friskus er en aktivitetsportal som lag- og foreninger kan bruke. Kommunen betaler abonnementet. Aktivitetsportalen brukes også til «fritidskonto med pengeutdeling» og «fritidskonto med billetter» for de som trenger støtte.

Tilskuddsportalen abonnerer kommunen på. Den er gratis å bruke for lag og organisasjoner i kommunen. Portalen er et digitalt oppslagsverk for å finne søkbare tilskuddsordninger. Tilskuddsportalen leverer oversikt over lag og foreninger som finnes i kommunen.

Frivilligsentralen MAKS Harøy tilbyr gratis utlån av utstyr til maritim aktivitet og friluftsliv. Drift av sentralen er lagt til innbyggertorget på Steinshamn.

Kultur- og likestillingsdepartementet fordeler en andel av Norsk tipping AS sitt overskudd via fylkeskommunene. Dette er spillemidler som går til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg, friluftsanlegg/nærmiljøanlegg. De viktigste målgruppene er aldersgruppa 6 – 19 år, og personer med funksjonsnedsettelse. Spillemiddelbestemmelsene sier at *«anlegg i lokalmiljøet til barns behov for fysisk aktivitet i organiserte eller egenorganiserte former prioriteres særskilt.»* Videre skal det utvikles anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov og gi gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene.

Ålesund kommune tilbyr faglige rådgivertjenester til søkere av spillemidler. Søknadene kvalitetssikres, før de videresendes til fylkeskommunen for vedtak. Hovedregelen er at tiltaket står i handlingsprogrammet for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet for å kunne søke. Søknader for nærmiljøanlegg kan søke uten at de står oppført i handlingsprogrammet. Ventetiden i Ålesund kommune på utbetaling av spillemidler er positiv, rundt 1 år.

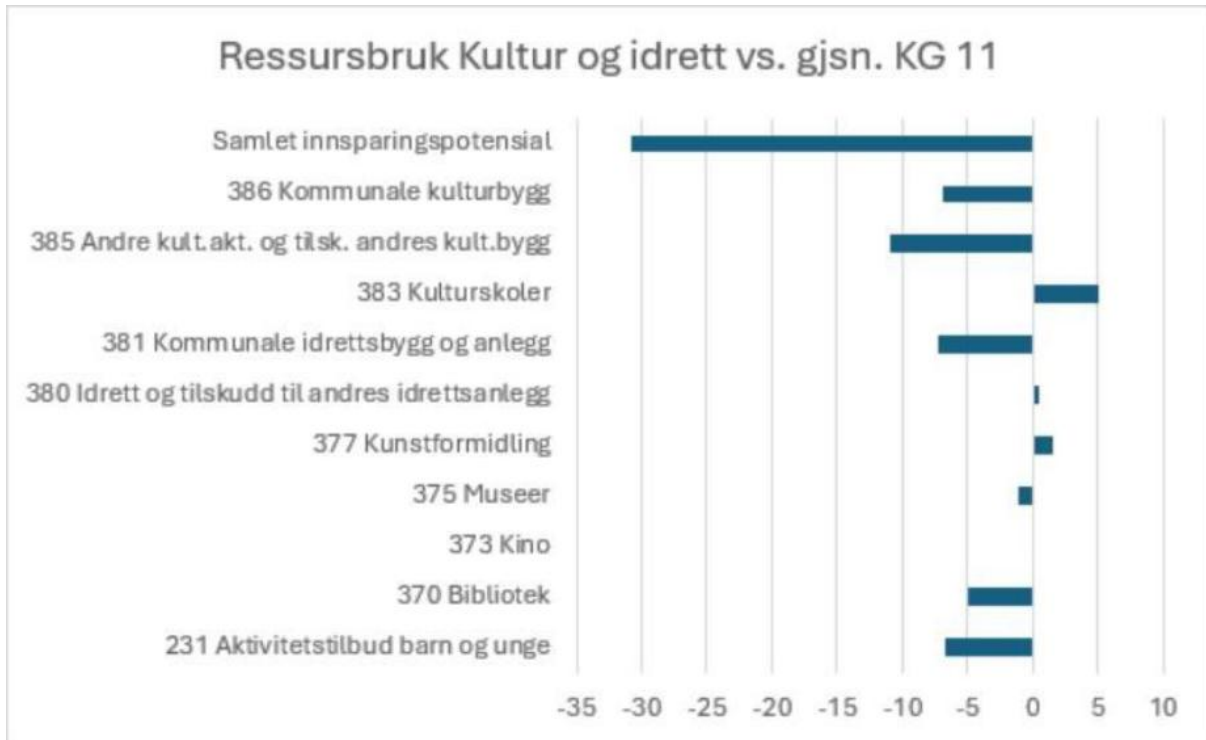
I 2013 var ventetiden for utbetaling av spillemidler til ordinære anlegg ca. 5 år. Det ble da vedtatt et spillemiddelfond til mellomfinansiering, 85 % av søknadssummen når søknaden var formelt i orden. Fondets innskutte grunnkapital (31.12.2021) er 10 138 600 kr. Siden 2020 er 11 forskutteringer gjort, med en samlet sum på 18 716 300 kr. Fondet fungerer etter intensjonen.

Kommunal lånegaranti kan gis etter politisk vedtak. Slik kan frivilligheta oppnå bedre lånevilkår hos sin bank, ved bygging av spillemiddelfinansierte anlegg.

I Ålesund kommune har kommunen/fylkeskommunen tradisjonelt investert, bygd og driftet de store og svært dyre idrettsanleggene. Så har idrettslagene selv finansiert og driftet egne anlegg, type kunstgressbaner, løyper, klubbhus o.l. støttet av ulike tiltak nevnt over.

4.1.7 KOSTRA-tall 2025

Ålesund kommune er i KOSTRA gruppe 11, bestående av 10 kommuner med innbyggertall på 30 000 – 75 000 innbyggere. Sammenlignbare kommuner er Bodø, Moss, Sarpsborg, Tønsberg m.fl.

Aktuell ressursbruk i Ålesund kommune til kommunale idrettsbygg og anlegg (381), idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (380) og aktivitetstilbud til barn og unge (231)

(0) = KOSTRA gjennomsnitt, (-) = bruker mindre enn KOSTRA gjennomsnittet i mill. kr. og (+) = bruker mer enn KOSTRA gjennomsnittet i mill. kr.

Kultur	Avvik
231 Aktivitetstilbud barn og unge	-6,7
370 Bibliotek	-5,0
373 Kino	0,1
375 Museer	-1,1
377 Kunstformidling	1,6
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	0,4
381 Kommunale idrettsbygg og anlegg	-7,3
383 Kulturskoler	5,1
385 Andre kult.akt. og tilsk. andres kult.bygg	-11,0
386 Kommunale kulturbygg	-6,9
Samlet innsparingspotensial	-30,8

De to tabellene viser resultat for virkemiddelet økonomi i Ålesund kommune i 2025, hvor innsatsområde 381 kommunale idrettsbygg og anlegg bruker 7,3 mill. mindre enn KOSTRA gjennomsnittet. Innsatsområde 380 idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg bruker 0,4 mill. mer enn gjennomsnittet. 231 aktivitetstilbud barn og unge bruker 6,7 mill. mindre enn gjennomsnittet.

Et ubetydelig merforbruk i område 380 kan forklares med at Ålesund kommune gir noe driftstøtte til lagseide anlegg, mens på Østlandet gis det mindre av slik støtte, fordi det er færre lagseide anlegg. Kommunene eier og drifter flere kunstgressbaner selv. En kan anta at de ulike eier/driftsmodeller da er noe av forklaringen også for resultatet i område 381, hvor Ålesund kommune bruker mindre fordi det er færre kommunale anlegg (fotballbaner o.l.) å drifte, siden lagene gjør dette selv.

Som beskrevet i 4.1.6, har Ålesund kommune en villet politikk for gratis leie av kommunale idrettshaller o.l. Slik praksis er ulik fra kommune til kommune, og er derfor med på å påvirke KOSTRA-tallene.

5 Status og ønsker om tiltak

5.1 Medvirkning

En omfattende medvirkningsprosess har ført med seg store mengder data som sammenfattes i dette kapittelet. Alle innspill blir ivaretatt, men vil bli presentert på et mer generelt grunnlag i temaplanen.

For å innhente et større datagrunnlag ble det besluttet å gjennomføre både spørreundersøkelser (råda, kommunedelsutvalgene, og grunnskolen), og workshop (internt for ansatte i kommunen, i hovedutvalget for kultur og oppvekst, og frivilligheten).

5.2 Metode og analyse

Framstillingen er ment som en visuell framvisning av betydningen bak innspillet, og er derfor vist i kakediagrammer der innspillene var mulig å tallfeste gjennom ulike kategorier. Her er det presentert hva som oppleves som bra, og hva som er utfordrende.

Innspillene har latt seg koke ned til 4 ulike kategorier for å visualisere hva som er bra:

1. Samarbeid mellom ulike sektorer
2. Variert tilbud
3. Tilgjengelighet og tilrettelegging
4. Annet

Utfordringsbildet er noe mer komplekst, og krever flere kategorier:

1. Logistikk/transport
2. Økonomi/vedlikehold
3. Kommunikasjon/informasjon
4. Tilrettelegging og tilgjengelighet
5. Avhengighet av andre/rolle
6. Annet

Innspillene kan få uttelling for flere kategorier. Eksempelvis er et innspill kort, men kan ha flere betydninger. Fra temaet idrett kom et innspill som lød: «Åpen hall». Dette innspillet gir uttelling på «variert tilbud», «tilgjengelighet og tilrettelegging», og «samarbeid mellom ulike sektorer», siden det er flere involverte når det skal være åpne haller.

5.3 Resultater

Innen tidspunkt for offentlig høring er ikke analysearbeidet tilstrekkelig gjennomarbeidet, og vil derfor inneholde flere tomme felter.

5.3.1 Idrett

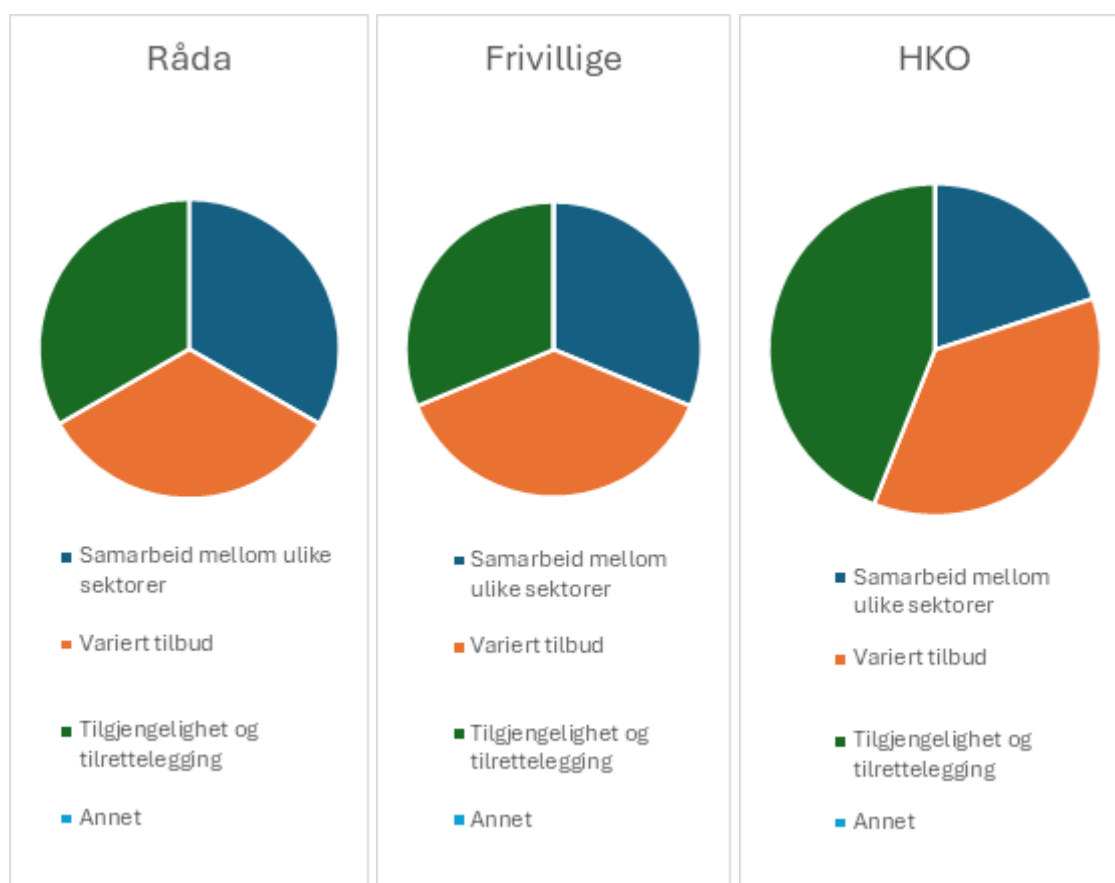
Resultater fra spørreundersøkelsene

Spørreundersøkelsen viser en høy tilfredshet blant rådene og kommunedelsutvalgene, der spørsmålet som stilles er hvor godt tilbudet er, samlet sett, på en skala fra 1-10. Her fikk Ålesund kommune en gjennomsnittsverdi på 7,1.

Mangler nok data til å sette en tallverdi fra spørreundersøkelsene i grunnskolen.

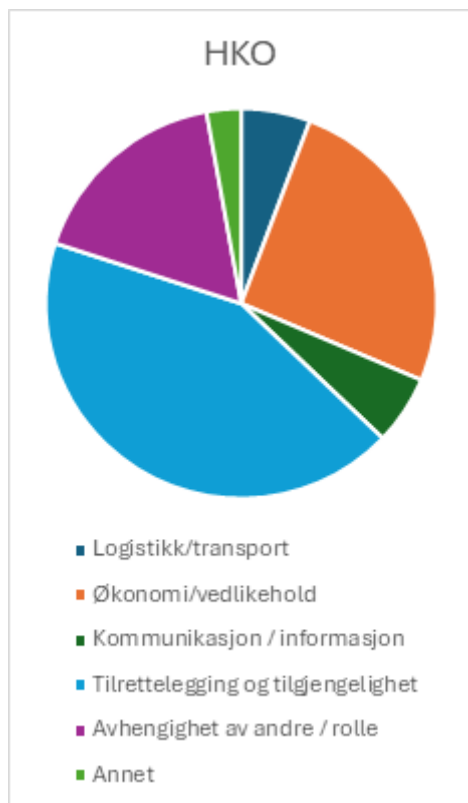
Resultater fra workshopene

Her har svargruppene svar på spørsmålet: «Hva er bra?»

Hovedutvalget for kultur og oppvekst har flest tilbakemeldinger når det gjelder halldekning og antall anlegg, imens de to andre svargruppene har svart omtrent likt mellom de tre kategoriene.

Her har svargruppene svar på spørsmålet: «Hva er utfordrende?»

Råda, Frivillige

Utfordringsbildet viser et større gap mellom de ulike kategoriene mellom svargruppene, enn hva det viser igjen på hva som er bra. Frivilligheten viser tydelig deres utfordringsbilde når det kommer til deres avhengighet av andre (herunder blant annet at foreldre melder seg til å være trenere eller gjennomføre dugnader, men også hvor avhengige de er av samarbeid med kommunen når det gjelder arealplan og formål, samt tildeling av halltid m.m.).

5.3.2 Friluftsliv

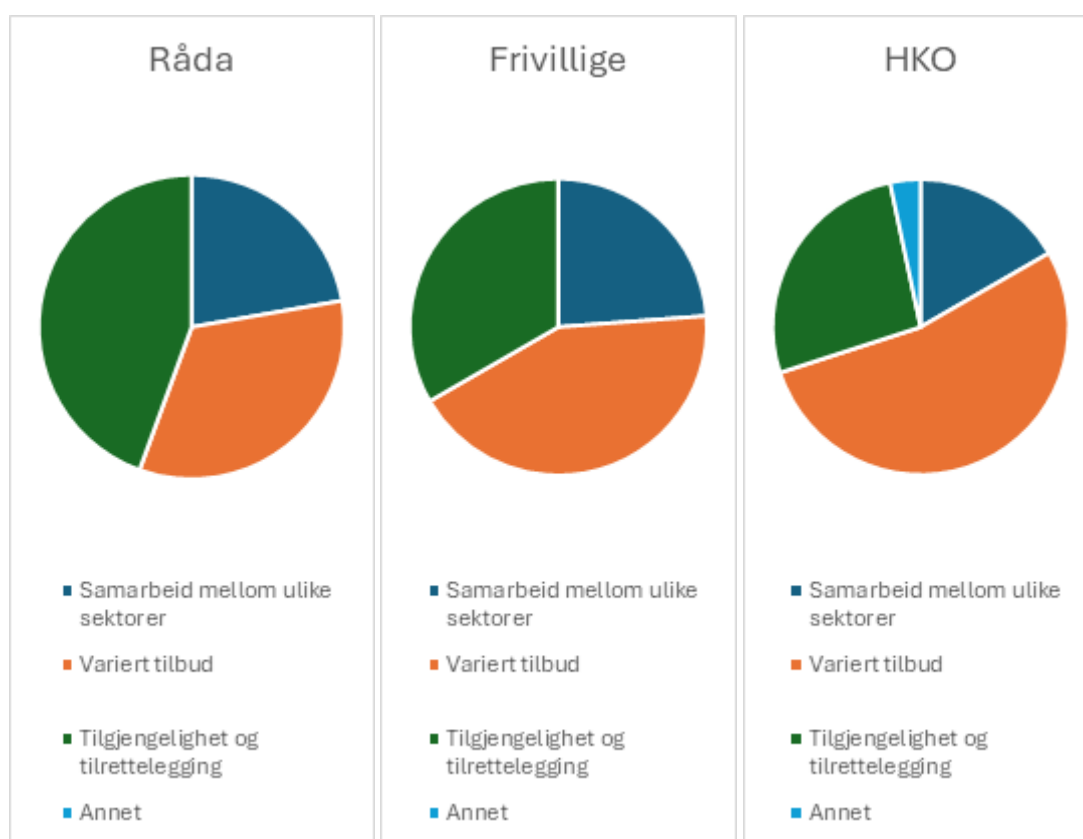
Resultater fra spørreundersøkelsene

Spørreundersøkelsen viser en høy tilfredshet blant rådene og kommunedelsutvalgene, der spørsmålet som stilles er hvor godt tilbudet er, samlet sett, på en skala fra 1-10. Her fikk Ålesund kommune en gjennomsnittsverdi på 7,9.

Mangler nok data til å sette en tallverdi fra spørreundersøkelsene i grunnskolen.

Resultater fra workshopene

Her har svargruppene svar på spørsmålet: «Hva er bra?»

Det er generelt stor tilfredshet med tilgjengelighet og tilrettelegging blant alle svargruppene, og til variasjon i turtilbudet. Særlig pekes det på arbeidet som gjøres av turorganisasjoner, og turkampanjen Stikk UT!. I kategorien variert tilbud er det forsøkt å fange opp både mengde turer, variasjon i høyde og terreng, samt nært og fjernt. Det er tydelig at det er et bredt turtilbud i Ålesund kommune som helhet, og det er stor grad av enighet mellom de ulike svargruppene.

Her har svargruppene svar på spørsmålet: «Hva er utfordrende?»

Råda, Frivillige, HKO

5.3.3 Fysisk aktivitet (egenorganisert aktivitet)

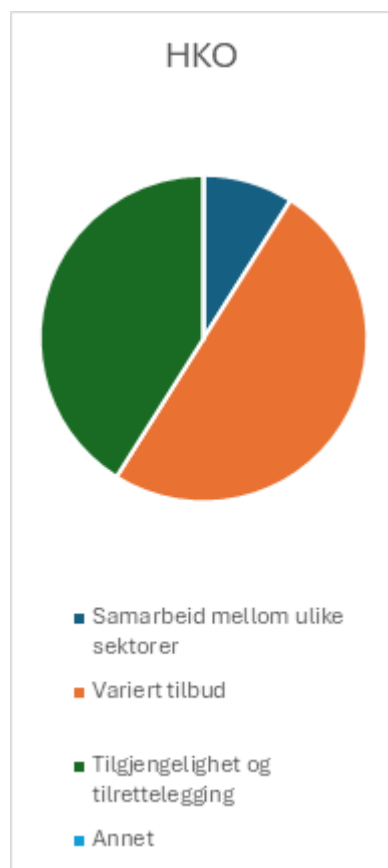
Resultater fra spørreundersøkelsene

Spørreundersøkelsen viser en høy tilfredshet blant rådene og kommunedelsutvalgene, der spørsmålet som stilles er hvor godt tilbudet er, samlet sett, på en skala fra 1-10. Her fikk Ålesund kommune en gjennomsnittsverdi på 6,3.

Mangler nok data til å sette en tallverdi fra spørreundersøkelsene i grunnskolen.

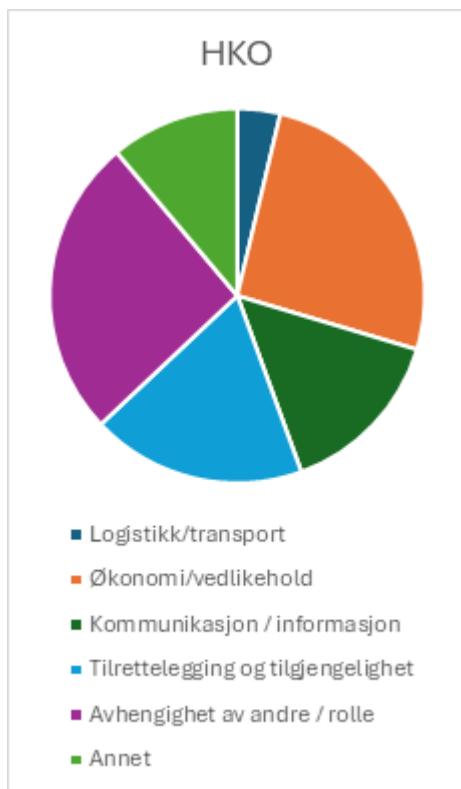
Resultater fra workshopene

Her har svargruppene svart på spørsmålet: «Hva er bra?»

Råda, Frivillige,

Her har svargruppene svart på spørsmålet: «Hva er utfordrende?»

Råda, Frivillige

Her vil det komme mer om resultatene fra grunnskole, og mer om svar fra KDUene.

Hjelpelenke for kommunedeler / skolekrets: <https://alesund.kommune.no/barnehage-og-skole/skole/skoler-og-skolekretser/skolekretser/>

Kommunedel Åse, Lerstad, Spjelkavik

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Hessa, Skarbøvik, Aspøy

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Ellingsøy

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Nørvøy, Nørvasund, Hatlane

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Indre Borgund

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Ørskog

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Skodje

Status

Ønsker om tiltak

Kommunedel Sandøy

Status

Ønsker om tiltak